

HECE

ISSN 1301-210X

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ YIL 14 SAYI:165 EYLÜL 2010

Dosya:

Lisân-ı Erâzil: Argo-1

- Hüseyin Atlansoy *Arjantin*
- Ömer Aksay *Yubalanan takımdaki yabuda...*
- Yunus Develi *Firenk Havası*
- Hilmi Uçan *Diplomatik Söylemler...*
- Lütfi Bergen *Batı Edebiyatında "Dönüşüm"*
- T.S. Eliot *Şiirin Üç Sesi-1*

Şeyda Başlı ile Osmanlı Romanı Üzerine Söyleşi

165

EDEBİYAT GÜNDEMİ

Süleyman Ceran/Zincirleme İletişim Kazası: Babil 3
Âtîf Bedir/Şehri Bekleyen Şair; Ömer Erinc'le Söyleşi:... 6

TAKİP MESAFESİ

Hayriye Ünal/Don Juan'dan Şair 13
Yazıyla Bir Şair/Hüseyin Atlansoy/Dili Tuz Bir Şair: Biricik E. Doğan 15
Sayıyla 1 Dergi/Sonat Dergisi Dolayısıyla Majör Şiire Karşı 16
Geçmişten Geçmemişten 18

Hasan Aycın/Çizgi 19
Hüseyin Atlansoy/Arjantin/Diyaloglar 20
Ömer Aksay/Yuhalanan Takımdaki Yahuda İçin... 22
Mustafa Köneçoğlu/Rövanş 26
İdris Ekinci/Contre-Pied 27
Hasan Yurtoğlu/Taziye 29
Cafer Keklikçi/Hazır Revizyon 31
Gökhan Arslan/Büyük Yenilgi 32
Mustafa Celep/Yunus Emre Şiiri 33
Şenol Korkut /Mavi Marmara 37
Ercan Y. Yılmaz/Mutlu Ölmek 38
Mehmet Akdağ/Kaşık 39
Sümeyye Betül Karakaya/Son Yirmilik 41
Adonis/Kudüs Konçertosu-1 43
Yunus Develi/Firenk Havası-XIV Bir Paris Macerası 48
Hilmi Uçan/Diplomatik Söylemler/Diplomatik Eşler ve Bir Değişim... 51
Muharrem Sevil/Ay-Rı 56
Ayşe Şener /Dağ Rüzgârları Vicdanın Sesi 59
Lütfi Bergen/Batı Edebiyatında "Dönüşüm" 63

DOSYA

LİSÂN-I ERÂZİL: ARGO-1

Kenan Çağan/Konvansiyonel Bir Dil Olarak Argo: Bir İmkân mı, Tehdit mi? 72
Mustafa Zeki Çıracıklı/Çoksesli Söylemin İnşası ve İfşası: Mikhail Bakhtin ve Argo 79
Ali Emre/Argo ve Hiciv 85
Ali K. Metin/Argonun Şiiri veya Basitliğin Ötesi 95
Cihat Duman/Bozuk Ağzın Şiiri ya da Şiirin Vesikalı Baldızı: Argo 99
Necati Mert/Sansür ve Dil yahut Dili Sahibinden Esirgemek 108
Michael Adams/Öne Çıkanlar 112

T. S. Eliot/Şiirin Üç Sesi-1 120
Mustafa Şerif Onaran/Divan Şiiri: O Gizli Gömü 128
Hatice Bildirici/Tene Yazılan Ayetler 132
Asım Öz/Şeyda Başlı ile Osmanlı Romanı Üzerine Söyleşi 137

KİTAPLIK

Âtîf Bedir/Tahammül Şeridi 152
Ayşe Değerli/ Ya da Pişman Değilim 153
Âtîf Bedir/Bütün Cemreler Düştü mü Çocuklar? 155
Emre Er/Arifler ve Olağanüstü Hadiselerin Sırları 156
Yusuf Turan Günaydın/Şiirler I-IV 156

HECE

AYLIK EDEBİYAT DERGİSİ
ISSN 1301-210X

YIL: 14 SAYI: 165
EYLÜL 2010
(Her ayın birinde yayımlanır.)

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd.Şti. Adına
Sahibi: Ö. Faruk Ergezen

Yazı İşleri Müdürü: İbrahim Çelik

Yayın Yönetmeni: Hüseyin Su

Yönetim Yeri

Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

İletişim

Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14

İnternet Adresi: www.hece.com.tr

e-mail: hece@hece.com.tr

P.K. 79 Yenışehir/Ankara

Dizgi-Düzeltilti: Hece

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta **web:** sarakusta.com

Baskı: Öncü Basımevi **Tel:** 384 31 20
K. Karabekir Cad. Ali Kabakçı İş Hanı No: 85/2
İskitler/ ANKARA

2010 Yılı Abone Bedeli:

Yıllık: 90 TL.

Kurumlar İçin: 200 TL.

Yurt Dışı: 150 Euro

Posta Çeki: 149582

Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayınlansa da yayınlanmasa da geri
verilmez. İlkelerimize uymayan ilânlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.08.2010

SÜLEYMAN CERAN

ZİNCİRLEME İLETİŞİM
KAZASI: BABİL

Filmlerin isimleri, çocuklara verilen adlar gibi. Onların hayat çizgilerinin bir işareti aslında. İyi filmlerin iyi isimlerle, kendilerini ifade eden, kuşatan, çarpıcı sunumlarla insanlara ulaştırılmaları önemli. Yedinci sanat sinemada film başlıkları senaryoyla ya da oyunculukla derinleşirken, bazı sinema ürünleri de adlarıyla derinleşiyor; hedeflenenin üstünde diplere iniyor, ufuk açıyor.

Babil... Büyük metaforları içinde barındıran, sosyoljinin, psikolojinin ve epistemolojinin iç içe geçtiği insanlık efsanesinin vurucu kelimesi. Tekvin’de anlatılan efsaneden hareket eden Meksikalı yönetmen Alejandro González İñárritu, bizlere, birbirine yabancılaşan insanların hikâyesini anlatıyor.

Efsaneye göre: Kendisini, her yönden gelişmiş ve ilerlemiş gören insanoğlu, göğün en yükseklerine ulaşma, Tanrı’yı görme, cennete varma arzusu ile ‘babil kulesi’ olarak adlandırılan, göğe doğru yükselen bir kule inşa etmeye başlarlar. Bu kibirlerinden dolayı öfkelenen Tanrı, bu insanları cezalandırmak için, aynı dili konuşabilme özelliklerini yok eder ve her birine ayrı bir lisan verir. Artık birbirleriyle iletişim sağlayamayan insanlar kule yapımını bırakmak zorunda kalırlar. Anlaşmazlık zamanla sevgisizlik ve huzursuzluğu da beraberinde getirince dünyanın dört bir tarafına dağılırlar.

DÖRT ÜLKE DÖRT HİKÂYE

Dünyanın dört bir yanına dağılan insanoğlu’nun yabancılaşma hikâyesi de filmde dört hikâye ve dört ülke ile anlatılır. Fas, Amerika, Meksika ve Japonya filmin konusunun geçtiği yerlerdir.

Filmin başlangıcında Fas’ta bir aileyi görürüz. Kendi ablasını dikizleyecek ka-

EDEBİYAT
GÜNDEMİ

dar ahlâki zaafıları olan oğlundan habersiz Fas'lı baba, çürümüşlüğü'nün farkında olmayan İslam dünyasını temsil ediyor belki. Bu babanın, Ahmed ve Yunus adlı iki oğlu vardır ve kardeşlerin keçi otlatırken aralarındaki tüfikle yaptıkları yarış, oradan geçen bir otobüse kurşunun isabet etmesiyle değişir, farklı bir boyut kazanır. Çocuğun ateş ettiği otobüs, turistleri taşımaktadır ve 11 Eylül sonrası diken üstünde olan dünya için yeni bir skandaldır. Bu olayın bir suikast olduğu zannedilmektedir.

Filmin diğer bir hikâyesinde ise Amerikalı bir çift vardır. Susan (Cate Blanchett) ve Richard (Brad Pitt), orta gelir düzeyine sahip emekli Avrupalıların tercih ettiği bir turla Fas'a gelirler. Yakın zamanda çocuklarından birini kaybetmişlerdir. Bir süre yalnız kalmak için gelen ama aralarına görünmez bariyerler, bariyerler koyan Amerikalı çiftin, acı bir olaya verdikleri tepkiyi hüznle seyrederek. Tazarine Erfurt'un 3 km güneyine geldiklerinde, bir anda dışardan gelen kurşun, camı delmiş ve Amerikalı kadının boynuna saplanmış. Susan, kan içindedir; Richard, çaresiz. Diğer yolcuların geneli Avrupalıdır ve bu olayın terörist bir saldırı olduğunu düşündüklerinden, Amerikalı çifte sahip çıkmak istemezler. Otobüsteki yolcular, tedavisi hemen yapılamayacak olan yaralıyı ve eşini oraya bırakıp gitmek isterler. Çift, yakın bir köy yerine bırakılır. Otobüs, yardım çağrısından sonra fazla beklemeden oradan ayrılır. Susan ve Richard, aynı modern düşünceyi ve şimdi aynı otobüsü paylaştıkları kişilerin bir anda yabancılaşır Aksine uzak topraklarda, kendilerinden binlerce kilometre ötede bulunan, geri gördükleri, terörist olarak algıladıkları insanların ise bir anda yakınları olduklarını görmeleri, toplumlar arası oluşturulan derin yarıkların ne kadar rölâtif olduğunu bir kez daha görmemizi sağlar.

Filmin diğer bir hikâyesi, Amerikalı çiftin, Güney Kaliforniya'daki evlerinde, çocukları Debbie ve Mike'a bakan Meksikalı Amelia'nın (Adriana Barraza), oğlunun düğünü için Meksika'ya giderken baktığı çocukları da yanına almasıyla başlar. Meksika'nın kırsal kesimindeki Norreno eyaletinin El Carrizo kasabasında gerçekleşir düğün. Her şey güzel geçer. Eğlenirler, mutlu olurlar, çocuklar da sevinç içindedir. Gecenin ilerleyen saatlerinde dönmeye karar verirler. Dönüşte, sınır kapısındaki polisler, Amelia'nın yeğeni, asabi karakterli Santiago (Gael García Bernal), çocukları yeğenleri diye tanıtır. Polis şüphelenir ve tartışma başlar, bir türlü diyalog kurulamaması sonucu meydana gelen "zincirleme iletişim kazası" istenmeyen pek çok şeyin yaşanmasına neden olur.

Son hikâye Japonya'da geçer. Psikolojik sorunları olan ve babasıyla yaşayan Chieko'nun (Rinko Kikuchi) intihara meyilli hâlini izleriz. Sağır ve dilsiz olan Chieko'nun annesi intihar etmiştir ve çevresiyle yaşadığı iletişimsizliği cinsellikle aşmaya çalışsa da karşılık bulamaz. Kızın babası olan Yasojiro (Koji Yakusho) ise filmle olan bağlantısı, Amerikalı çifti vuran kurşunun ateşlendiği tüfeğin sahibi olmasıdır. Yasojiro, yıllar önce katıldığı bir safari sonrasında tüfeğini bir Faslıya hediye eder. Berberî Arap da tüfeği bir arkadaşına satar. O tüfek, çocuklar tarafından ateşlenir, Amerikalı kadın vurulur. "Kelebek etkisi"dir yaşanan.

Susan ve Richard, bırakıldıkları köyde yardım beklemektedirler. Geri, yobaz, terörist, el-Kaideci gördükleri insanlardan çekinirler. Ama oradaki insanlar ellerinden gelen yardımı esirgemezler. Konuşmazlar ama rahatlıkla anlaşılır. Yaşlı bir kadın, Susan'ı dualarla ve tütsülerle iyileştirmeye çalışır. İñárritu, batının gözüne adeta parmağını sokar; hem de en sıkı

iki oyuncusuyla. Brad Pitt ve Cate Blanchett adeta mahcup olurlar. Avrupalıların bıraktığı Amerikalılara, insanlıklarını yitirmemiş, ama tanınmayan, anlaşılmayan Araplar sahip çıkmaktadır. Sonunda helikopter gelir ve Richard, karısını sedyeye araca bindirir. Karı koca birbirini anlamaya ve kıymetlerini bilmeye başlarlar. Richard, helikoptere binmeden önce, batılı bir alışkanlıkla elini cebine atar ve para vermek ister. Yemenli genç bu teklifi reddeder; ayaküstü bir şok daha. Batı'nın soğuk realizmi ile doğunun çıkarsız çırpınışına tanık oluruz.

Fas polisi skandalı çözmeye çalışır bu esnada. Tüfeğin sahibi bulunur, karısının önünde adama bir araba dayak atarlar. Zavallı, tüfeği sattığı kişinin ismi verir ve ekipler oraya yönelir. Baba, iki oğluyla birlikte kaçmaya çalışır. Sonuçta polislerin sıkıştırması sonucu oğullarından büyük olanı vurulur ve tüfekle ateş eden çocuk yakalanır. Polis, ateş etmeden önce tek cümle dahi kurmaz.

Meksikalı bakıcı Amelia, yeğeniyle beraber polisten kaçarken çölde iki çocukla baş başa kalır. Su bulmak için onları yalnız bırakır ama onları kaybeder. Polis çocukları ölmek üzereyken bulur; kadını da bulurlar ve sonra da sınır dışı ederler.

Japon kız Cheiko'nun babasına silahla ilgili ifadesini almaya gelen polise yakınlık duyar ama bir sonuç alamaz. Cheiko, intihara teşebbüs edeceği sırada babası gelir ve onu engeller. Filmin en zayıf halkası da buralardır zaten. Holywood'un çıplaklık takıntısı burada ortaya çıkar; gereksiz sahnelerle filmin dikkati dağıtılır.

SONUÇ YERİNE

Baştan sona iletişimsizliklerle dolu bir film Babil; ismiyle müsemma. Faslı baba ile oğulları arasında, oğulların kendi aralarında, Susan'la Richard arasında,

Richard'la yolcular arasında, Cheiko ile babası Yasojiro ile diğer erkekler arasında, Meksikalı dadının yeğeni Santiago ile sınır devriyeleri arasında birbirlerini dinlememekten kaynaklanan anlaşmazlıklar yaşanıyor. Modern zamanların en büyük problemlerinden biri de insanların birbirlerini dinlemek için geçen süreyi israf olarak algılamasıdır herhalde. Birbirimizi anlamak için kılımları bile kıpırtmıyoruz. İnsanoğlunun kendi arasında ördüğü duvarları, kuleleri ve bunun paralelinde gerçekleşen yabancılaşmayı yaratıcıya bağlayarak suçlarını gizlemeleri ne kadar acı.

“Ey insanlar! Bakın, Biz sizi bir erkek ve bir kadından yarattık ve sizi kavimler ve kabileler haline getirdik ki birbirinizi tanıyabilesiniz. Şüphesiz, Allah katında en üstün olanınız, O'na karşı derin bir sorumluluk bilincine sahip olanınızdır. Allah her şeyi bilendir, her şeyden haberdar olandır.” (Kur'an-ı Kerim, Hucûrat Sûresi, 13. Ayet)

Rabbimiz, Tevrat'ın aksine, Kur'an'da farlılıkların bir ceza olmayıp, bir nimet olduğunu vurgular. Değişik ırklara, renklere ve dillere sahip olmak tanışmaya, kaynaşmaya vesile olması içindir; çatışmaya, kavga ve kine sebep olması için değil. Ama insan kolayı ve nefisini tercih eder. Anlamaya, anlatmaya çalışmaz. Bu yakınlaşmayı sağlayanlar ise, Allah'a karşı “derin bir sorumluluk bilinci” (takva) taşıyan kullardır. En yakın örnek ülkemizde yaşanmıyor mu? İngilizce öğrenmek için kurs kurs gezen insanlar, ülkemizde ciddi sıkıntılar çeken Kürt kardeşlerinin dillerini öğrenmek ve önyargısız iletişim kurmak için gayret sarf etmezler.

Babil'in popüler hayattaki karşılığı “kargaşa”dır. Evet, kargaşa; dünyanın, ne yazık ki, içinde bulunduğu hâlin adı. Dünya üzerinde iki milyar insan ya İngilizce konuşuyor ya da anlıyor; buna rağmen çatışmalar diz boyu. Aynı dili ko-

nuşmak, sağlıklı iletişim için yeterli değil. Art niyetsiz, sınırsız, menfaatsiz, ta-kıntısız anlatmak/dinlemek gerekli. Dünya saçma sapan duvarlar örerken, insanlığın tek ihtiyacı bu.

ŞEHİRİ BEKLEYEN ŞAİR; ÖMER ERİNÇ'LE SÖYLEŞİ: "COĞRAFYA BİR BÜTÜNDÜR"

Konuşan: Âtîf Bedir

Nuri Pakdil, Rasim-Alaeddin Özdenören, Akif İnan, Cahit Zarifoğlu, Erdem Beyazıt... ve daha niceleri Maraş'tan, Maraş'ın edebiyat ırmağının suladığı topraklardan yola çıktılar. Daha sonra adını andığım bu yazarlara yenileri eklendi. Maraş'taki edebiyat geleneği hep sürdü. Bu edebiyatçıların izini süren ve yerli edebiyat geleneğini sürdürmek için bu şehri bekleyen biri daha var: Ömer Erinç. Bu isimlerden en çok da Nuri Pakdil'e yakın durur. Ömer Erinç uzun yıllar bu şehirde yaşamasına rağmen, taşranın sıhğına kapılmamış, yaptıkları ve yazdıklarıyla bir yeryüzü yazarı olmuştur. İki şiir, üç derleme ve bir deneme kitabı var Ömer Erinç'in. Ömer Erinç'le son çıkan kitabı Seferi Yazılar'dan başlayarak, şu günlerde neler yazıyor, ne üzerine çalışıyor, bu şehirde ne yapıyor, daha neler yapmayı planlıyor... bunları konuştuk.

— Ömer Erinç de Maraşlı birçok şair ve yazar gibi bu şehirde bir edebiyat ortamında yetişti ve yazmaya başladı ama diğerleri gibi bu şehirden gitmedi, döndü dolaştı gelip yerleşti Maraş'a. Ömer Erinç, neden bu şehirde yaşamaya ısrarını sürdürüyor, burada neler yapıyor ?

— Bu bir seçim değil aslında, bir seçim olmaktan öte; belki bir zorunluluğun getirdiği bir sonuç. Ama, tabii burada yaşamak söz konusuysa, burada yaşamak durumundaysa insan, burada bir şeyler de yapmak zorunda; tercihini ondan yana kullanmak zorunda; dolayısıyla bura-

daki yaşantıma bir anlam katabilecek birtakım şeyleri yapma arayışıyla çalışmamı sürdürüyorum. Aslında insanın yaşadığı, doğduğu yeri seçmesi; belki yaşadığı yeri seçebilir ama, doğduğu yeri seçmesi kendi elinde değil. Ama kısmet, kader insanı bir yerlere doğru sürüklüyor; siz onun dışına çıkamıyorsunuz, belki onun dışına çıkmak istiyorsunuz ama zaman içerisinde gelişen şartlar buna imkân tanımıyor. Bu durumu nasıl anlamlı bir hale dönüştürebilirim diye düşünüyorum doğrusu. Bu durum bir teslimiyeti gerektirmiyor. Teslimiyetten öte bir şeyler gerçekleştirmeyi, bir şeyler ortaya koymayı zorunlu kılıyor benim için.

— *Erinç, yeni çıkan kitabı Seferi Yazılar'ın girişindeki ilk satırlara; /"Yeryüzünün güneşten ülkesine çalışmakla ırmaklaşır ömür. Varoluş çıkırının semavi çağırısı köklenir toprakta. Bengisu yataklarını çitileyen güzelliğin cazibesine odaklaşır hayat. Yaşamak nöbetinde tövbeler çilemekle usturalaşır! Sözüün karargâhında yol alır daima. Baki heveslerin şelalesiyle arınır pasaklarından. / diyerek başlıyor. Seferi Yazılar alışılageldiğimiz deneme kitaplarından değil. Daha önce bu yazıları Hece dergisinde okumuştuk ama tümünü bir arada okuyunca şöyle düşündüm: Denemelerin her cümlesi özenle seçilmiş kelimelerden oluşuyor. Özenle seçilmiş kelimeler yoğun bir kalem işçiliğiyle birleşince ortaya benzersiz metinler çıkmış; her cümle kendince bir özgül ağırlığa sahip. Bu işçilik sonunda ortaya çıkan cümleler insanı şaşırtıyor ve rahatsız ediyor. Konforumuza saldırıyor. Bizi taciz ediyor. Bu rahatsızlık olumsuz anlamda bir rahatsızlık değil. Tam da 'inanın insan rahatsız insan olmalıdır' ilkesine uygun bir eylemliliğe yöneliyor okuyucuyu. İnsana sürekliliği varoluşunu, yeryüzünde bulunma nedenini, öte dünya bilinç ve inancını diri tutmayı hatırlatıyor. Bundandır ki 'kalem yoğun bakım ister insandan' diyorsunuz. "Yaşamak aşk ile ka-*

imdir". Ömer Erinç aşktan ve yaşamaktan ne anlıyor ve bize Seferi Yazılar hakkında neler söylemek ister?

— *Seferi Yazılar'* da yapmak istediğim şeyi bir iki cümleyle ifade etmek isterim. *Seferi Yazılar'* da insanın varolan durumuna ve gerçekte olması gereken durumuna işaretler, atıflar söz konusu. İnsan yeryüzüne kimi bakış açılarına göre bir sürgün olarak gönderiliyor ama benim gerçekte anladığım kadarıyla, algılayabildiğim kadarıyla yeryüzüne gönderiliş bir sürgün değil aslında bir görevlendiriliş, bir vazifeye yükümlü, bir ödevlendiriliş halidir. İnsan yeryüzüne gelişle birlikte sorumluluğu yüklenmiş oluyor. Sorumluluğu nedir insanın? Sorumluluğu insanın hakikatin keşfine çalışmak, hakikatle içli dışlı olmak ve hakikatle onu bir yaşama biçimi haline dönüştürmek, hakikatin özü nerede toparlanır? Hakikatin özü semavi olanda toparlanır. Hakikatin özü semavi olandan bize doğru akar. Şimdi 'yeryüzünün güneşten ülkesine çalışmakla ırmaklaşır ömür' diyoruz. Hakikat apaçık aydınlıktır; ilahi vahiy aydınlıktır; güneş aydınlıktır. Onun için insan güneşi görmeye, güneşi göstermeye çalıştığı sürece hakikate yaklaşacaktır, ilahi olana yaklaşacaktır; ilahi olana yaklaştığı sürece aslında özgürleşecektir. Buradaki özgürleşmeyi ben bağımsızlaşma anlamında da kullanmıyorum doğrusu. İnsanın kendi varoluş bilincine ve gerçekliğine odaklanması olarak algılıyorum. Bu anlamda aşk bir varoluş halidir, insanın kendisine dönmesi halidir, insanın yaratıcısını bilmesi hali-

dir, tanınması halidir; eylemlilik içerisinde bulunması halidir. İnsan eğer eylemlilik içerisinde bulunamıyorsa, durağansa hayatı; ne kalemni yontabilir ne dik duruş geliştirebilir ne de yaşamak dediğimiz o ince durumu örgüleyebilir. Onun için yaşamak ancak aşkla zenginleştirilebilir. Onun için 'yaşamak aşk ile kaimdir'. Ancak yaşamakla insan yaralandığına göre, bu yaralarının tedavisini de aşkla giderebilir diyorum.

Bize modern bilginin veya malumatın getirdiği bir sonuçladır ki hakikat algımız da değişti. Görünür gerçekliği hakikat olarak algılamaya şartlandırıldık, böyle bir duruma geldik. Modern bilimin verileri ilahi olanla özdeş hale geldi. Oysa ilahi olan, modern bilimi de kuşatan, onun çok ötesinde bir anlam dünyasını ifade eden bir durumu işaret ediyor. İnsan bir iç yaklaşımla, bir içe bakışla eğer

kendine dönebilirse, silkinip kendine batabilirse yeniden bu aradaki farkı, anlam farkını, anlam düzlemini yakalayabilir diye düşünüyorum. Onun için de *Seferi Yazılar'* da insanın modern bilimle girdiği süreçte kendisiyle cebelleşmesi; hakikatle önüne giren perdeleri ayıklayabilmesi, aralayabilmesi yönündeki birtakım atıflarla metinleri zenginleştirmek istedim, onun için de 'Yaşamak aşk ile kaimdir', onun için de 'yeryüzünün güneşten ülkesine çalışmakla ırmaklaşır ömür.'

— *Seferi Yazılar'ı bir de şöyle okumak mümkün: Sanki dilin imkânları alabildiğine zorlanmış. Kelimelerin yetmediği yerde yeni kelimeler üretilmiş. Ancak şiirde rastlayabi-*

leceğimiz imgeler, eğretilmeler, imajlar... Bu da meramı anlatmaya çok yardımcı oluyor doğrusu. Ömer Erinç yazılarında insanlığın şu an içinde bulunduğu açmazları, olumsuzlukları, çaresizliği, imkânsızlığı tespit ediyor; sonra da çıkış yolu gösteriyor. Çıkış yolu olarak da 'evrensel mesajı' işaret ediyor. Burada şöyle bir soru var: Yazarın işaret ettiği evrensel mesaj nedir?

— Şimdi işaret ettiğimiz evrensel mesaj çok kısa ve öz bir cümleyle söyleyecek olursak insanlığı özgürleştirecek, insanlığı kuşatacak ve kurtaracak bir mesajdır. Çünkü bu mesajın özünde, evrensel mesajın özünde, insanın zihni kabullerinin ötesinde insanı yaratan bir bilgelik akışı var. Bu bilgelik akışıyla insan hayatına yön verebiliyor, şekillendirebiliyor. Ara zamanlarda bu bilgelikten uzaklaşmasıyla birlikte uyarıcılar gönderiliyor, insan uyarılıyor; kendisine çekidüzen vermesi isteniyor. Bu insan sıcaklığının sürekli sönmemesi amacına matuf olmak üzere günümüzde alimler dediğimiz, bilginler dediğimiz insanlar aynı ödevi yerine getiriyor. Bunlar mesajın birer taşıyıcılarıdır. Bunlar da evrensel mesajın günün dili, içeriği ve retoriği içerisinde insana taşınmasını simgeliyor. Bir de şunu ifade etmek gerekiyor sanırım; yani dil dediğimiz o büyülü dünya aslında imgeleşmeden, sembollerin diliyle konuşmadan anlaşılır kılınmaz gibi geliyor bana. Bir de ben yazılarda daha çok şunu hedefliyorum; bir şeyler anlatmaktan öteye yazıları okuduğunuzda müzikal bir dilin hâkim olduğunu görüyorsunuz. Bu müzikal dil aslında insana bir ses olarak kendi yitiğini hissettirme, duyurma çabasındaki arayıştan kaynaklanan bir dil şeklinde dışlaşıyor. Eğer bu dile yabancılaşırsak, eğer sesi de kaybedersek; sözü kaybettik, söz aşındı; sesi de kaybedersek ki kaybetmek üzereyiz aslında; bu alabora içerisinde biz de biteriz, insanlığın da sonu gel-

miş olur. Onun için o sesi, müzikal sesi çok daha zenginleştirerek, çok daha çağrışımlı bir dille, bir dil düzleminde duyurmak, açıklamak istiyorum. O imgeler, o eğretilmeler, o semboller bütünüyle buradan kaynaklanıyor.

— Söziün burasında aslında bizim edebi geleneğimizde birçok yazarın, düşünürün meramını anlatmak için bu tür bir dil geliştirdiğini; örneğin *Mesnevi*; *Mantıku't-Tayr* vb. metinlerin bunlara en iyi örnek olduğunu Ömer Erinç'in çabasının bu geleneğe çağdaş bir eklemelenme olup olmadığını düşünebilir miyiz?

— Bir bağ kurma, bir açıklama arayışı olarak okunmalıdır bence. Çünkü gelenek bütün bütüne tekrarlanma, bugün olduğu gibi geçmişin dilini tekrarlama demek değildir. Gelenek aslında bizim diri kalışımızı sağlayan özün ifadesidir. Biz ne yaparsak yapalım bir geleneğin içerisine doğarız; bu geleneğin içerisinde yaşantımızı sürdürürüz aslında. Ne kadar kaçarsak kaçalım; bütün kaçışlarımız bizi neticede bir geleneksizlik de olsa sonucunu; bir yabancılaşma olarak da görülse aslında bir geleneğin içerisinde hayatımızı devam ettiriyoruz. Ama burada gelenekle kastedilen şeyin ne olduğu üzerinde bence durmak gerekir. Evet bizim klasik metinlerimizde demin ifade ettiğimiz *Mesnevi*, *Mantıku't-Tayr*, *Fütühat-ı Mekkiye* gibi bizim özgün metinlerimizde insanın hakikatle, kendi gerçekliğiyle bağını kurabileceği yollar, yöntemler işaret edilirken bu yollar ve yöntemler üzerindeki çakıl taşları engeller manialar sembolik dil içerisinde anlatılıyor; bu sembolik dille anlatılmasının nedeni şudur bence, bunu Bediüzzaman Said Nursi'de de açıkça görürüz. Bediüzzaman da bu daha çok modern çağın getirdiği çok somut verilerden oluşturulmuş semboller, imgelerdir. Ama *Mesnevi*'de mesela aslan vardır, tilki vardır, çakal vardır, yılan vardır, bunların her birinin

hayatımızda karşılığı vardır. Hatta ben burada şunu da söylemek isterim doğru- su; Rasim Özdenören'in *Yüzler* kitabındaki tilki-insan, karga-insan, sırtlan-in- san gibi tipler *Mesnevi'*deki betimle- melerin kapitalist dünya içerisinde, mo- dern bir dil içerisinde ifadelendirilme- sinden başka bir şey değildir. Şimdi onun için bizim gelenekle bağımızı kur- madan, yeniden ilişkilerimizi gözden ge- çirmeden, rabitamızı yenden sağlama- dan ne ayakta kalma ne dönüp kendimi- ze bakma şansımız vardır ne de geçmişî algılama, bu günü görme, yarını kurma şansımız vardır. Biz bugünü yaşamak istiyorsak düne bakmak zorundayız ama dünü tekrarlamak zorunda değiliz. Yarı- nı kurmak istiyorsak, dünü ve bugünü birleştirerek kurabiliriz ancak. Onun için gelenekle, geleneğin diliyle kaynaşmak, buluşmak gerektiğini söyleyebilirim.

— *Denemelerde güncel ya da şöyle diye- lim; insanları yakından ilgilendiren bir takım olayların izlerini sürebiliyoruz. Örneğin Mar- mara Depremi, Bosna Savaşı, Filistin ve Kaf- kaslarda olup bitenler. Bu olaylardan yola çı- kararak güncelin içinde kaybolmayıp sözü yine insanın evrensel konumuna getirip bağlıyor- sunuz. Ömer Erinç güncel nereden bakıyor?*

— Aslında öncelikle şunu belirtmek gerekir ki coğrafya bir bütündür, Ortado- ğu'suyla Kafkaslar'ıyla, Balkanlar'ıyla ki yakın zamana kadar bu coğrafya Osman- lı hinterlandı içerisinde yer alan bir coğ- rafyadır; bir bütündür. Dolayısıyla bura- daki insanların sorunları da bir bütün olarak okunmalı, buradaki insanın ken- dinden kaçışı sorgulanmalı ya da kendi- ne yabacılışı sorgulanmalı ya da bu in- sanları bu ayrılışa iten, iteleyen ulusal ne- denler üzerinde de durulmalıdır. Aydın- lanma sonrası gelişen süreçte ulusal dev- letlerin ortaya çıkışı ya da ulusalçılığın ivme kazanmış olması bir yandan Orta- doğu, Balkanlar, Kafkaslar çatlamasını

beraberinde getirirken, diğer yandan da haçlı paktının biraradalığını mecbur kıl- dı. Belki parçalanmış bütünler olarak gö- rülebiliyor ama haçlılar diyelim ki Avru- palılar; Avrupa'sıyla, Amerika'sıyla, Rusya'sıyla bütün bir Hıristiyan dünyası parçalanmış bütünler olarak görülse de aslında kedi içerisinde dinsel bütünlüğü- nü koruyor. Bizdeyse ulusal birtakım renklerin, ulusal dillerin devreye girmiş olması bütünlüğün bozulması sürecini hızlandırdı. Bosna'daki acıyla Hakkâ- ri'deki acı arasında ya da Maraş'ın bir kö- yündeki acı arasında farklılık yok gibidir. Yoksulluk, insanın yaşadığı toprakta kendisini olabildiğince yabancı hissedişî insanın ortak özelliğidir. Bosna'daki in- san için de bunu söylememiz mümkün- dür ya da Kafkasya'daki insan için yıllar- dır taciz ateşlerine tabi tutulmuş bu in- sanlar için de bunları söylemek müm- kündür. Şimdi burada insanın onuruna bakarken temel perspektifi, coğrafya ve tarih perspektifini kaybedersek, güncel dedikodunun içerisinde boğuluruz. Bu güncelin içerisinde kaybolmamak için coğrafyaya bir bütün olarak bakmak ge- rektiğine, insan sorununun değişmezliğine bir bütün olarak bakmak gerektiğine inanarak olabildiği kadar güncelin içe- risinde boğulmaksızın, güncelden yalıtıl- mış ama aynı zamanda güncelliğini de koruyan metinler olarak bakmak gerekir bu yazılara, ki insan kendi öz kişiliğini korumak, kurmak istiyorsa güncelin içe- risinde yitmemek zorundadır. Ahlâklı tavrını sürdürmek istiyorsa güncelin bo- ğuntusunda kaybolmamak zorundadır. Bütün bunlar bir de günceli iyi kavramak gerektiğini hissettiriyor.

— *Seferi Yazılar insanın bu dünyadaki yolculuğuna işaret ediyor. İnsan bu dünyada seferî midir? Yeryüzü insanın gurbeti mi- dir? İnsan sonunda asıl vatanına, yurduna, silasına mı dönecektir? İnsanın bu seferde*

başına gelenler denemelerde ne kadar var?

— O'ndan geldik, O'na gidiyoruz. Söyleşinin başında da söyledim; aslında öz yurdundan ayrılmamın bir acısı vardır insan hayatında ama bu acı bir sürgünlüğün acısı değil; bir özlemin acısıdır; bir aşkın acısıdır; sevdiğinden uzaklaşmanın acısıdır. İnsanı bu acılar içerisinde düşünmek gerekir. Kitapta belki dikkatten kaçmış olabilir Hz. Âdem, Habil, Kabil olayından kalkıp işte güne gelen yazılar, vurgulamalar var. Hatta başlı başına bir yazı var *Ötekinin Hikâyesi* diye. Yine Hz. Yakup, Hz. Yusuf işte oradan kalkıp tarihselden güncele kadar gelinir. Bu yazılara toptan baktığımızda şunu söylememiz mümkün: Evet insan yeryüzünde bir seferidir, yolcudur. Yolculuk hali içerisindeki insan her tür belaya uğrar; her bela karşısında yeni deneyişler, yeni sınavlardan geçer. Her bela karşısında aslında yeni bir deneyim de kazanır; bir bilinçliliğe de erer. Önemli olan bu deneyimi, bu seferilik halini, bu yolculuk halini dolu dolu yaşayabilmesi; bu da ancak ve ancak insanın geldiği yere dönüp bakmasıyla ilintilidir. Buradan geldiği yere dönüp bakamıyorsa; burayla geldiği yer arasında ilişki kuramıyorsa; o sarkıtılan ipi yakalayıp tutamıyorsa insan kendine yabancılaşır. Sonuçta da insan için burası bir acılar yurdu haline gelir; insan için bir sıla olmaktan öteye, tamamen yitmişlik içerisinde bir gurbet durumunu çağırıştırır. Bu da sürekli bizi arabeske götürür; kendinden kaçışa götürebilir. Savrulmaları getirir beraberinde. Onun için insan, geldiği yere bakmalı konumunu ve durumunu ona göre ayarlamalı; O'ndan geldik O'na dönüyoruz.

— *Biraz da bu şehirde yaptığımız diğer çalışmalarından bahsedelim. Bildiğim kadarıyla editörlüğünü yaptığınız birkaç kitap yayınladınız burada. Bunlar nasıl oluştu ve devamı gelecek mi?*

— Şuradan başlayayım; aslında 1952-1955 arası Nuri Pakdil'in *Hamle* dergisi deneyimi var Maraş'ta; daha öncesi *Büyük Doğu*'nun ateşlediği bir durum. Sonrasında *Diriliş* var. *Hamle*'nin arkasından da biliyorsunuz *Edebiyat* deneyimi var ulusal, hatta evrensel düzlemde. Burada Nuri Pakdil'in *Hamle*'yle yaktığı ateş, Rasim Özdenören'ler eliyle 1956'dan itibaren devam ediyor. Rasim Özdenören'lerin 1956'da çıkardıkları *Hamle* bir bakıma kendi birlikteliklerini kurma, aynı zamanda bilinçaltı olarak da olsa *Edebiyat*'a hazırlanış süreci olarak okunmalıdır. Daha sonra İmam-Hatip Lisesi'nin çıkardığı *Gonca* dergisi var; *Gonca*'dan sonra bir dönem *Dost* diye bir dergi çıkardılar. Bu arada tabi *Kelam* deneyimini gözardı etmemek gerekir. Şeref Turhan'ın *Işık* gazetesinde düzenlenen sanat-edebiyat sayfalarını da zikretmeden olmaz. Şimdi bu hareketlilik 1980 sonrası süreçten itibaren akamete uğradı. Bir çeşitlilik olarak sadece 80 sonrası süreçte Andırın'da *İkindiyazıları*, Maraş'ta *Dolunay*'ı ve *Yalnızardıç*'ı, bir dönem *İnsan Saati*'ni görüyoruz. Onun dışında yakınlarda zikretmek gerekir mi bilmem *Alkış* diye bir dergi devam ediyor çok karmaşık bir yapıda. Onun dışında da bir mevkiye yok. Şimdi burada yeniden bir hareketlilik, yeniden bir kendine bakış, yeniden bir silkiniş olabilir mi arayışından hareketle birtakım girişimlerde bulduk arkadaşlarla. Bu arkadaşlar edebiyat öğretmeni Erdoğan Aydoğan, Mustafa Köneçoğlu ile birlikte bir şeyler yapalım düşüncesinden çıktı. Mevcut çalışmalar vardı elimde *Bir Şimdiki Zaman Şairi Mehmet Akif Ersoy* öyle ortaya çıktı, *Yahya Kemal Kitabı* hızla karar verilip çıkarılmış bir kitap, *Kitaba Çağrı Sınavında İnsan* yine bir dergi *Dört Mevsim Düşünce* dergisi altyapısını oluşturdu, aslında *Bir Şimdiki Zaman Şairi Mehmet Akif Ersoy*

kitabının altyapısını da *Dört Mevsim Düşünce* dergisi oluşturdu. Arkasından *Maraş*'la ilgili, *Yazarların Maraş'ı* ve *Şiirli Şehir Maraş* kitapları geldi. Şimdi yenilerde de *Maraş Öykü Günleri* kitabının hazırlanması çalışmaları var. Çok zor olmakla birlikte aslında beni biraz da farklı alanlara çekmekle birlikte sürdürmeyi düşünüyorum. İşte *Öykü Günleri* bunun sonucu olarak ortaya çıktı, 2006'daki *Seza Karakoç Sempozyumu* bunun başlangıcıydı; arkasından *Nuri Pakdil Sempozyumu* Ekim ayında muhtemelen gerçekleşecek. Bunların kitaplaşması ya da *Maraş*'ın birtakım değerleri üzerine birtakım çalışmalar yapmak gibi düşüncelerim var doğrusu. Ama bunları yaparken aynı zamanda kendi özel çalışmalarımı da devam ettirmek istiyorum.

ÇOCUK HAKLARI ŞİİR KİTABI ÇIKIYOR

Türkiye'de ilk kez çocuklar için çocuk hakları konulu şiir seçkisi hazırlanıyor. Seçkide, 36 şairin çocuk hakları duyarlılığını yansıtan ve yeni yazılmış şiirleri yer alacak. Seçkide yer alacak şiirler seslendirilecek. Seçki, 20 Kasım 2010 Dünya Çocuk Hakları Günü'nde yayımlanmış olacak. Kongrede seçkinin şairleriyle çocukların buluşması da öngörüldü.

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Çocuk Vakfı kurumsal paydaşlığında, Aile ve Çocuktan Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın desteklerinde ve TBMM Başkanı Mehmet Ali Şahin'in himayelerinde, 26-28 Kasım 2010 tarihlerinde İstanbul Kongre Merkezi'nde düzenlenecek I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi çerçevesinde "Çocuk Hakları Şiir Kitabı" hazırlanıyor.

METİN GÜVEN HAYATA VEDA ETTİ

Metin Güven 15 Ağustos 2010'da Bursa'da vefat etti. 1947 doğumlu olan

Metin Güven

şair Metin Güven, ilk şiirlerinde *Berşan Onursal*, *Yeni Ortam* gazetesindeki siyasi yazılarında Önder Adalı imzalarını kullandı. Bursa Ticaret Lisesi'nden sonra Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Maliye Bölümü'nü bitirdi. Yirmi dört yıl süreyle Trabzon ve Bursa'da öğretmenlik yaptı. 12 Eylül'de bir yıl tutuklu kaldı. 1985 yılında gizli örgüt kurduğu gerekçesiyle gözaltına alındı. İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde beraat etti. *Yeniyelem* dergisi yazı kurulu üyeliği ve *Yeni Dönem* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. *Onaltıkkırkbeş* dergisinin editörü ve yayımcısıydı. İlk şiiri 1968'de *Soyut*'ta yayımlandı. Şiir ve yazılarını *Soyut*, *Yeni Dönem*, *Türk Solu*, *Dönemeç*, *Türkiye Yazıları*, *Yarın*, *Yazın*, *Gösteri*, *Yazko Edebiyat*, *Soyut*, *Yansıma*, *Yeni Düşün*, *Papirüs*, *Yeni Biçem* ve *Adam Sanat*'ta yayımladı. Eserlerinden bazıları: *Güvercin Yüreğinde Gül Renkli Çocuklar* (1982), *Dala Yakın*, *Yaprağa Uzak* (1990), *Suları Unutan Gölge* (1994), *Ten ve Gül* (1995), *Yaz Biliyor Herşeyi* (1995), *Aşk Bitti Akşam Sürüyor* (1996), *Gece Müziği* (1996), *Geriye Söz Kalır* (1997), *Kedi Uykuları* (2008).

FETHİ NACİ'YE ARMAĞAN

İki yıl önce hayata veda eden yazar ve eleştirmen Fethi Naci için hazırlanan *Yazının Gül Dikeni* adlı kitapta, yazarlar, eleştirmenler, şairler ve dostları onu anıyor. İthaki Yayınları'ndan çıkan ve Hürriyet Yaşar tarafından hazırlanan kitapta

Tahsin Yücel, Yiğit Bener, Cemil Kavukçu, Ferit Edgü, Adnan Binyazar gibi yazarlar, Doğan Hızlan, Derviş Şentekin gibi eleştirmenler, Cevat Çapan, Sait Maden, Haydar Ergülen, Süreyya Berfe gibi şairlerin Naci ile ilgili yazıları yer alıyor. Semih Poroy da bu armağan kitabına bir Naci karikatürüyle destek oluyor.

MELİH CEVDET ŞİİR ÖDÜLÜ SONUÇLANDI

Bu yıl 5. düzenlenen Melih Cevdet Şiir Ödülü "Toplu Şiirler" adlı yapıtıyla Metin Cengiz'in oldu. Melih Cevdet Anday'ın anısına, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Ören Belediyesinin işbirliğiyle bu yıl beşincisi düzenlenen Melih Cevdet Şiir Ödülü "Toplu Şiirler" adlı yapıtıyla Metin Cengiz'in oldu.

114 YAZAR VE ÇİZERİN 12 EYLÜL ANILARI

Ülke olarak önemli bir referandum eşliğindeyiz. Bu önemli süreçte sağduyunun kazanacağına olan inancımızla birlikte, bu önemli süreçte ülke olarak yeniliklere kavuşmayı, yeniliklerin önünün açılmasını bekliyor ve umut ediyoruz. Referandum konu olan Anayasa değişikliği paketinin önemli bir getirisi de 12 Eylül darbecilerinin üzerindeki "ebedi dokunulmazlık zırhını" kaldırmasıdır. 12 Eylül 1980 günü yaşananları kaleme almak için yapılan çağrı sonuç verdi. Bu çağrı-

lara kulak veren yazar, gazeteci ve vatandaşların katkılarıyla ortaya çıkan 12 Eylül Sabahı adlı kitap yayımlandı. 12 Eylül'e şöyle ya da böyle 'bulaşmış' ünlü ya da 'ünsüz' insanların yazı, karikatür ve fotoğraflardan oluşan kitap Heyamola Yayınları'ndan çıktı. Editörlüğünü Ömer Asan'ın yaptığı kitaba, 114 yazar ve çizer katkıda bulunuyor.

ELA GÜNTEKİN VEFAT ETTİ

Türk edebiyatının önemli yazarlarından Reşat Nuri Güntekin'in kızı Ela Güntekin 16 ağustos 2010 günü vefat etti. 1941 doğumlu olan Ela Güntekin, Notre Dame de Sion Lisesi'ni bitirdikten sonra Fransa'da Fransız edebiyatı öğrenimi gördü. Uzun süre TRT'te program uzmanı olarak görev yapan Güntekin, daha sonra Boğaziçi Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Fransız edebiyatından pek çok yapıtı dilimize kazandıran Ela Güntekin pek çok "Tenten" kitabını Türkçeleştirdi. Aralarında Jorge Semprun'ün "Beyaz Dağ", Rene Guillo't'nun "Beyaz Yele", Jean-Marie Gustave Le Clezio'nun "Çöl", Stefanos Yerasimos'un "İstanbul: İmparatorluklar Başkenti", Marguerite Duras'ın "Konsolos Yardımcısı", Michel Balivet'nin "Ortaçağda Türkler" ile "Tasavvuf ve İsyân", Gilles Veinstein'in "Osmanlılar ve Ölüm" adlı yapıtlarının da bulunduğu birçok kitabı dilimize kazandırdı.

Ela Güntekin

DON JUAN'DAN ŞAİR

“Siz şair olmak için doğmuştunuz” diyor André Suarés, Don Juan’a; o zaman “ümitsizliğinizden bile haz duyardınız”. Kesif bir umutsuzluk Don Juan’ın içine düştüğü durum. Tam da geçmeye en yakın iken kalınan eşik, bu yüzden herkes onun mezarını çiğneyerek giriyor gömüldüğü bir manastıra. Don Juan umutsuzca girdiği savaşında değılleme yoluyla dize getirmeye çalıştığı dünyaya yenilmiştir. Bütün bir dünya yaratmak arzusunun büyüklüğüne yakın bir mezar taşı: “Dünyanın en kötü adamının eti ve kemiğı bu raya gömülmüştür.” Kendi isteğıyle yazdırıyor bunu. Kendisini “en kötü” ilan etmesine beis yok; sıradan bir kötülük değıil bu. Yaşamının bir alçalma olduğuna inanıyor mu gerçekten? Sanmam. Bu, sınırlarda kala kaldığını bilen ve o küçümşenen kadınların hepsinde olan o şeyden -o şey: aşık olma yetisi yani yetinme yetisi- yoksun olduğunu, kendi dehşet eksikliğini bilen bir kötülük. Eşyadaki geçicilik damgasını defalarca görmüş olmanın ve bir adım daha atamamanın utancı. Onun kötülüğü, başlı başına seyrek rastlanan bir mucize olan büyük ihtirasını yüzlerce kişiye pay ederek kendisinde -onların uyandırmasını umduğu- başka bir mucize bekleyişinde gizlidir.

O kendisinde aşk uyanmasını ister. Fethettiğı her kale avuçlarında dağılıp gider. Karşıdakinde uyandırmayı kolayca başardığı aşkı, kendi bedeninde hissedememenin suçlusu Don Juan mıdır? Hissedememek, birini kötü yapar mı? Hissediyor gibi yapmalı mıdır? Aslında “Don Juan aşka ihanet etmez; sadece ondan yoksundur. Don Juan vefasız değıildir. Bu dünyanın ve fani hayatın şeyleri Don Juan’a ihanet eder. Bütün bu kadınlar onun için deli olmuşlardır; ama hiçbirisi kendisi uğrunda onu çıldırtamaz. Bu kadınların hiçbirisi, ihtirasta bu adamın coşkunluğuna, istediğıine ve ebediyen arayıp bulamadığına denk değıildir.” O halde Don Juan’ı

TAKİP MESAFESİ

Hayriye Ünal

Don Juan

tarikh sahnesinde sadece bir "zampara" olarak izlemek haksızlık değil midir? Kırık kalplerle ilgilenmeyişi onu bir üst basamağa taşımalyken niçin kırık kalbi taşıyan kişi mağdur görünümündedir. Don Juan hemen her öyküsünde kadınlar tarafından istenen taraftır. Onlara istediklerini vermiştir; fakat kendisi de istediği sürece. Bunun kaba bir şekilde sadece zevkle ilgili olduğunu sanmıyorum. Veya şöyle söyleyelim, bildiğimiz anlamda bir hedonizm değil bu. "Donna Anna artık bağırmanın ve siz lütfen Donna Elvire inlemeyi ve ağlamayı bırakınız! Hah, mesele yavru yapmak meselesi değil, bütün bir dünya yaratmaktır. Vefasız, her şeye rağmen kendine sadık kalan bir kahraman için, bu kelimenin manası var mıdır?" (Suarés)

Peki. Şimdi burada göreceli bir doyumla aldanmayan bir arzunun ayak izlerini görmemek için Lacan'dan haberdar olmamak mı gerekir? Üstelik artık zevk'in gerçeğe bağına da biliyoruz, diyelim. "Gerçek", Serge Leclair'e in tanımıyla herhangi bir anlama direnen, indirgenemeyen, zevk, kaygı ya da ölüm gibi kılıklar alandır. (akt. Özge Soysal, *MonoKL Lacan*, "Başlangıçta Zevk Vardı...")

Don Juan mutlaka ölçtüğü bir gerçeği yaşadıklarıyla denkleştirememektedir. Ancak hiç sahip olamayacağı bir aşkla denkleştireceğine inanmaktadır. Burada aşkın edebiyat yüzünden bir şekilde -başkalarının bilemediğimiz iç evreninde kâmil- kavramsallaştırılmış -dolayısıyla ulaşılmaz bir söylence- olması ve kişinin yaşadığı -doğal olarak- insanı aşta o kavramsal tamamlanmışlığı bulamaması söz konusudur. Şairin sözle ödünlediği o eksillik Don Juan'ı birbirini -olur ya- tamamlayacak bir diziye iter. Buna kötü kalplilik mi dürüstlük mü demeliyiz? Tabii arzunun "doğduğu an" (doyduğu değil!) "mutlak doyum nesnesini kaybettiği" (Soysal) bilgisi onun da sezdiği bir bilgidir. Sezdiği fakat yetkin bir biçimde anlamlandıramadığı, belki. Aslında doyum nesnesi yoktur diyebiliriz. Ne de olsa "insan cinselliği, var olmayan bir normdan paradoks yüklü bir sapmadır." Alenka Zupančič, Freud'un meşhur "Cinsellik Kuramı Üzerine Üç Deneme"sini bu cümleyle özetliyor. (*MonoKL Lacan*)

"[B]ilinç dışında her biri erkeğe ve kadına ait olarak kodlanmış mutlak zevk yoktur (...) erkeğin ya da kadının sınırsızca zevklendiğinin yerine yalnızca bir boşluk, delik vardır. Kavrayıp kavramsallaştıramadığımız, bu sebepten de 'gerçeğe' bu denli yakın duran bir delik..." (Soysal) Şu halde Don Juan, bir kadının arzusunun boynun eğdirdiği anda gerçek de arzu(su)yla birlikte elinden kayarak kaçmaktadır. Burada Don Juan'ın düştüğü tuzak, başlangıçta arzu nesnesinde görmeye çalıştığı yetkin -dolayısıyla sonsuzluk vaadi içeren gerçekliğin tuzağıdır; o, hiçbir zaman var olmamış olduğu halde kavramsal boyutta kendisini hep dayatmaktadır. Üstelik "aşk" adını takınarak. Yetkinlik tuzağına bir kere düşmüş olmak yeterlidir hep debelenmek için. Don Juan sayıyı arttırdıkça bir *asimptot* olmaktan ümitsizce hiç çıkmamaktadır. Asla o yetkin noktaya kavuşamayacaktır. O halde bir eşige gömülme-yi hak edecek kendi gözünde. Basit bir çift-

çinin, bir bakkalın herhangi bir kadınla yaladığına inandığı o yetkin noktaya değemeyecekse kendini “en kötü” diye sıfatlandırmakta beis yoktur.

Kadının düştüğü tuzaksa, sonsuzluk takıntısı nedeniyle oynaşma ânına yoğunlaşamamaktır.

Aşkı hissedemeyen erkek için oynaşmak, bir oyun olmaktan öte, ciddiye almaya değer bulmadığı – o “eksilliği yüzünden mutlak olmayan”ın dışı vurumu olacaktı. Doğallıkla kadından beklediği de bu oynaşmayı abartmaması idi. Oynaşmayı zevkli kulan da abartılmamaya değer bir hafiflik taşımasıydı. Oysa ağlayan, inleyen bu kadınlar, oynaşmayı hak etmediği şekilde ciddi kılmakla o takdire değer hafifliği zahmete çevirip yok etmekteydiler. Adam için bu, bir sonraki oynaşmayı güvence altına almaya çalışmaktan başka bir şey değildir. Hele sonsuzluk vaadinin, zevki arttırmak şöyle dursun, eylemi küçülten, ezen, yok ederek mevcut gerçekliği silen bir tarafı vardır. Bir kadından alabileceği her şeyi tek seferde alabildiği ve bunun o yetkin gerçekle ilgisi olmadığı; veya her sevgiliden ayrılırken sezgisel olarak o yetkin gerçeğin bir parçasını daha hayali bir neşterle koparıp ele geçirmiş olarak kapıdan çıktığını bilmek; Don Juan’ın yegâne gerçeği işte budur. Ama aynı zamanda o sanmaktadır ki eldeki parçalar aşk karşısında bir hiçten başka bir şey değildir.

YAZIYLA BİR ŞAIR

HÜSEYİN ATLANSOY

DİLİ TUZ BİR ŞAIR: Biricik E. Doğan

Hiçbir toplu fotoğrafta yer almıyor. Böyle bir zorunluluktan kaçamadığında üşüyü/veriyor ya da üşümeği biliyor. Yaz- kış demeden sanırım üşüyor. Bu durumun çok insanî olduğunu söylemek bile fazla. Yalın ve yalnız yaşıyor. Bu du-

Biricik E. Doğan

rumu görmek için bir iki dizesine bakıvermek yeterli. Dili tuz. Durmadan yaralarına basıyor. Nafile... yara kanıyor.

Bu satırları, sözü Biricik E. Doğan şiirine getirmek için yazdım. Biricik E. Doğan şiiri içinde yer almak istemediği ‘şiir fotoğrafı’ dışında kendine has özellikler gösteriyor. İnsanı evren içinde ontolojik durumu ile kavramayı kendine esaslı olarak dert edinmesi bir manevra alanı içinde keyifli hamleler yapabilmemesini de beraberinde getiriyor. Bu iyi.

Modern zamanların ‘cins’ ayırımından ‘cinsiyet’ ayırımına ustalıkla geçtiğinden beri edebî eserler noktasında yaptığı (başka alanlarda da) ayırımların bizim ufukmuzu daralttığı söylenebilir. Bu durum *kadın şairler* ya da daha doğru bir ifade ile *şair kadınlar* için de geçerli. Herkesin her nedense ‘modern’ görünmeyi seçtiği bir dönemde ‘şair kadın’a ya erkeksi bir üslup ya da ‘ezilmişlik’in sesi olmaları bırakılıyor. Ya da ‘cinsellik’. Biricik E. Doğan şiiri bu sorunu yalın ve yalnız olmayı şenkli bir genç kız tutumu ile ontolojik var oluşu birleştirerek aşırıyor. Bu da iyi. Ancak (çok sevimsiz kelime) şunu da söylemeden edemeyeceğim: Bazen hiç yer almak istemediği toplu fotoğraftakileri ciddiye alıyor. Buna gerek yok. Freni tutmayan, kakavan ya da bir kaç şiir kitabı ol-